

МІНІСТЕРСТВО ФІНАНСІВ УКРАЇНИ

**АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ПСИХОЛОГІЧНОЇ
ТА СОЦІАЛЬНОЇ АДАПТАЦІЇ
В УМОВАХ КРИЗОВОГО СУСПІЛЬСТВА**

МАТЕРІАЛИ

IX Міжнародної науково-практичної конференції

(Ірпінь, 25-29 квітня 2024 року)

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ТА СОЦІАЛЬНОЇ АДАПТАЦІЇ В УМОВАХ КРИЗОВОГО СУСПІЛЬСТВА

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ
ІХ МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

25–29 квітня 2024 року

Ірпінь
2024

УДК 159.922:316.6(06)

ББК 88.37я431

А 43

*Рекомендовано до друку Вченою радою
Державного податкового університету
(протокол № 4 від 26 вересня 2024 р.)*

А 43

Актуальні проблеми психологічної та соціальної адаптації в умовах кризового суспільства [Електронне видання] : збірник матеріалів ІХ Міжнародної науково-практичної конференції, м. Ірпінь, 25–29 квітня 2024 року. – Ірпінь : Державний податковий університет, 2024. – 582 с. – PDF-формат ; мережеве видання ; інституційний депозитарій. ISBN 978-966-337-741-4

У матеріалах ІХ Міжнародної науково-практичної конференції «Актуальні проблеми психологічної та соціальної адаптації в умовах кризового суспільства» висвітлюються теоретико-методологічні та практичні питання розвитку гуманітарного знання як складової гармонійного розвитку особистості; соціально-філософського та політичного осмислення проблем адаптації в умовах кризового суспільства: український і міжнародний досвід; соціологічного та соціально-психологічного вимірів адаптації особистості в умовах сучасного глобалізованого суспільства; соціалізації особистості як освітньої та соціально-педагогічної проблем; психолого-педагогічного забезпечення освітнього процесу: сучасні проблеми та виклики; особливості професійної освіти в Україні та світі; психолого-педагогічного забезпечення освітнього процесу: сучасні проблеми та виклики; сучасні тенденції психологічної допомоги особистості в умовах кризового суспільства.

Зміст матеріалів віддзеркалює актуальні питання теоретичних і прикладних досліджень, спрямованих на вирішення проблем конструювання життєдіяльності особистості в контексті відновлення внутрішнього потенціалу за рахунок особистісного ресурсу.

Матеріали науково-практичної конференції розраховані на наукових працівників у галузі психології, соціології, педагогіки, професійної освіти, викладачів, аспірантів, студентів, а також на практичних психологів, соціальних педагогів, соціологів і соціальних працівників.

За зміст поданих матеріалів несуть відповідальність їх автори.

УДК 159.922:316.6(06)

ББК 88.37я431

ISBN 978-966-337-741-4

© Державний податковий університет, 2024

ЗМІСТ

МАТЕРІАЛИ УЧАСНИКІВ МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

- Жижко Олена Анатоліївна, Мартін Бельтран Сауседо*
ФУНКЦІОНАЛЬНА НЕГРАМОТНІСТЬ
ЯК СОЦІАЛЬНО-АНДРАГОГІЧНА ПРОБЛЕМА
СУЧАСНОГО СВІТУ: ЛАТИНОАМЕРИКАНСЬКИЙ КЕЙС 22
- Urszula Kempieńska, Jan Adam Malinowski*
TOKSYCZNA MIŁOŚĆ MATCZYNA W WARUNKACH
KRYZYSU SPOŁECZNEGO – ZAGROŻENIA DLA DZIECKA 27
- Vynokur Volodymyr Serhiyovych, Rudenko Mykola Vasylyovych*
OPTIMIZATION OF THE EDUCATIONAL PROCESS
FOR THE STUDY OF REINFORCED CONCRETE
STRUCTURES ON THE BASIS OF PSYCHOLOGICAL
AND PEDAGOGICAL RESEARCH 39
- Savchuk Dmytro Olegovych, Rudenko Mykola Vasylyovych*
THE ROLE OF DYNAMIC MONITORING IN ENSURING
THE SUSTAINABILITY OF THE INFRASTRUCTURE
OF EDUCATIONAL INSTITUTIONS: SOCIAL
PSYCHOLOGICAL AND ENGINEERING ANALYSIS 42
- Бей Христина Артурівна, Калениченко Руслан Арсенович*
ПСИХОЛОГІЧНА ТА СОЦІАЛЬНА АДАПТАЦІЯ
ВІЙСЬКОВИХ З ПОСТТРАВМАТИЧНИМ СТРЕСОВИМ
РОЗЛАДОМ ПІД ЧАС ВІЙСЬКОВОГО СТАНУ 47
- Бережнюк Софія Юріївна, Володько Єлизавета Михайлівна,
Калениченко Руслан Арсенович*
БІОРИТМИ ЛЮДИНИ ТА ЇХ ВПЛИВ НА ПРАЦЕЗДАТНІСТЬ 51
- Берташ Марія Ігорівна, Горецька Анна Олександрівна*
ЗБЕРЕЖЕННЯ ПСИХОЛОГІЧНОГО ЗДОРОВ'Я ЗДОБУВАЧІВ
ВИЩОЇ ОСВІТИ ПІД ЧАС НАВЧАННЯ В УМОВАХ ВІЙНИ 54

- Маслова Ольга Еренженівна, Веренич Олена Володимирівна*
ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ МЕТОДІВ
ТА ТЕХНОЛОГІЙ У ПРАКТИЦІ СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ
ДОПОМОГИ В УМОВАХ КРИЗОВОГО СУСПІЛЬСТВА 191
- Мельник Володимир Володимирович*
СПОРТ ЯК ЧИННИК ПОЗИТИВНОГО ВПЛИВУ
НА ПСИХОЛОГІЧНИЙ СТАН ОСОБИСТОСТІ
В СУЧАСНИХ УМОВАХ 195
- Мельник Наталія Григорівна, Наливайко Олена В'ячеславівна*
СОЦІАЛІЗАЦІЯ ОСОБИСТОСТІ ПІДЛІТКА В УМОВАХ
КРИЗОВОГО СУСПІЛЬСТВА: ПОГЛЯД ПЕДАГОГІВ 199
- Мороз Ірина Михайлівна, Красильник Юрій Семенович*
ЕТНОПЕДАГОГІЧНІ ПІДХОДИ ДО ПАТРІОТИЧНОГО
ВИХОВАННЯ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ
ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ 204
- Мосейчук Світлана Віталіївна, Андрєєва Марина Вадимівна,
Калениченко Руслан Арсенович*
ВІКОВА ФІЗІОЛОГІЯ СИСТЕМИ ТРАВЛЕННЯ 212
- Невмержицький Володимир Максимович*
ВІДБІР ПІДРУЧНИКІВ ДЛЯ ВИКОРИСТАННЯ
В НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ 215
- Нежинська Олена Олександрівна, Нежинський Ігор Юрійович*
РОЗУМІННЯ МАЙБУТНІМИ
ФАХІВЦЯМИ-ПСИХОЛОГАМИ ОСОБЛИВОСТЕЙ
ВИНИКНЕННЯ АГРЕСИВНОСТІ ПІД ЧАС ВІЙНИ 220
- Нестерчук Василь Васильович*
СОЦІАЛЬНО-ФІЛОСОФСЬКЕ ТА ПОЛІТИЧНЕ
ОСМИСЛЕННЯ ПРОБЛЕМИ АДАПТАЦІЇ
В УМОВАХ КРИЗОВОГО СУСПІЛЬСТВА:
УКРАЇНСЬКИЙ ТА МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД 223

УДК 37.01:378

Мороз Ірина Михайлівна,
*старший викладач кафедри
професійної освіти;*

Красильник Юрій Семенович,
*кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри професійної освіти,
Київський національний університет
будівництва і архітектури*

ЕТНОПЕДАГОГІЧНІ ПІДХОДИ ДО ПАТРІОТИЧНОГО ВИХОВАННЯ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ

Актуальність теми дослідження у сучасному освітньому контексті підготовки майбутніх педагогів професійного навчання, на наш погляд, визначається рядом причин, а саме: врахування етнопедагогічних аспектів патріотичного виховання дозволяє підтримувати та розвивати національну ідентичність майбутніх педагогів, що важливо для зміцнення їхнього патріотичного світогляду та готовності виховувати патріотизм серед молодого покоління; врахування змісту етнічної та культурної спадщини українського народу налаштовує майбутніх педагогів на глибоке розуміння та поцінювання національного культурного багатства; звернення до етнопедагогічних засад дозволяє розробляти ефективні методи та підходи до патріотичного виховання майбутніх педагогів, які в подальшому зможуть передавати ці цінності своїм учням; в умовах сучасності, коли світ стає все більш глобальним та різноманітним, важливо враховувати етнопедагогічні аспекти для підготовки педагогів, які зможуть працювати в мультикультурному освітньому середовищі; патріотичне виховання в умовах війни з РФ націлене на зміцнення національної єдності та патріотичних цінностей. Тому майбутні педагоги професійного навчання мають бути готові до виховання учнів в дусі любові до рідної країни, поваги до її історії та культури, військових традицій; формування громадян, які здатні захищати свою країну, протидіяти ворожій дезінформації, розпізнавати маніпуляції та демонструвати критичне мислення. Отже, дослідження етнопедагогічних аспектів патріотичного виховання майбутніх педагогів професійного навчання є важливим напрямом, який сприяє формуванню патріотизму, культурної та національної свідомості і готовності до міжкультурного діалогу.

Аналіз досліджень і публікацій. Теоретичні основи української етнопедагогіки та патріотичного виховання заклали науковці І. Бех, Г. Васянович, Г. Ващенко, О. Духнович, І. Зязюн, В. Кузь, В. Лаппо, Н. Лисенко, Ю. Руденко, С. Русова, М. Стельмахович, В. Сухомлинський, Є. Сявакко та ін. Розробці конкретних педагогічних практик та програм, спрямованих на впровадження етнопедагогічних засад у патріотичному вихованні, підготовку майбутніх педагогів до здійснення національного виховання здобувачів освіти засобами етнопедагогіки приділили увагу О. Березюк, В. Білоус, О. Вишневський, О. Грива, О. Гуренко, Л. Гончаренко, Ю. Красильник, Г. Кіт, А. Кузьмінський, С. Мамрич, Л. Мафтин, Ю. Рябова, Г. Тарасенко та ін. Загалом вченими досліджено вплив українського культурного та етнопедагогічного середовища та традицій на формування патріотичних цінностей та ідентичності у молоді, здобувачів освіти, в т.ч. майбутніх педагогів. Проте проблеми впровадження етнопедагогічних підходів до патріотичного виховання майбутніх педагогів професійного навчання потребують подальшого вивчення. Тому *метою* нашого дослідження є моделювання реалізації етнопедагогічних підходів до патріотичного виховання саме майбутніх педагогів професійного навчання.

Обговорення результатів дослідження. Законодавчі засади розвитку патріотизму особистості здобувача освіти розкрито в Законах України «Про освіту», «Про професійну (професійно-технічну) освіту», «Про вищу освіту», «Про основні засади державної політики у сфері утвердження української національної та громадянської ідентичності», Концепції національно-патріотичного виховання в системі освіти України до 2025 р. та ін. Авторами колективної монографії «Домінантні аспекти виховання еліти української нації» [4] висвітлено основні постулати виховання еліти української нації, обґрунтовано теоретичні основи функціонування системи виховної роботи у закладах вищої освіти.

Л. Гуцало, О. Дацьо, І. Приходько здійснено аналіз ідей щодо національно-патріотичного виховання в реаліях російсько-української війни, форм та методів його реалізації для формування національної ідентичності в учнів шкіл та студентів вишів, напрямів такого виховання, необхідності комп'ютерних (цифрових) технологій для загального розвитку здобувачів під час дистанційного навчання [3].

О. Березюк зроблено характеристику основних чинників української етнопедагогіки, проаналізовано їх основні функції, види та визначено освітньо-виховне значення. В монографії показана роль детермінантів етнопедагогіки в формуванні особистості молодої людини, їх значення для становлення

вітчизняної науки та пропаганди досвіду української національної системи освіти [2].

І. Батрун вважає важливим фактором успішної реалізації моделі формування змісту освіти в підготовці здобувачів освіти етнопедagogічні підходи, що означає глибоке знання духовної спадщини народу, його мови, традицій, історії, шанобливе ставлення до його культурних надбань, почуття гордості за свій народ, відповідальності за долю народу, турботу про його добробут, працю для добра свого народу тощо. А етновиховання забезпечує можливість вивчення змісту освіти шляхом засвоєння духовного багатства попередніх поколінь, опанування його культурних надбань, участі у творенні цінностей життя свого народу [1].

«Енциклопедія сучасної України» трактує етнопедagogіку (*від етно... і педагогіка*) як галузь емпіричних знань про виховання молоді, здобутих упродовж історичного розвитку певного етносу. Етнопедagogіка розкриває мету, зміст і методи виховання з урахуванням вікових особливостей, фізичних і психологічних можливостей особистості. Є важливим чинником соціалізації людини, засвоєння нею норм суспільної моралі й поведінкової культури, навичок трудової діяльності, духовних, художньо-естетичних ідеалів, що забезпечує єдність поколінь народу, суспільних цінностей [5].

Узагальнення найвидатніших ідей української педагогіки поданих у працях вчених [1; 2; 5; 9] дає змогу вичленити етнопедagogічні підходи до патріотичного виховання майбутніх педагогів професійного навчання, які базуються на використанні національних традицій, культурних цінностей та історичних надбань для формування почуття гордості за власну країну та поваги до її історії та культури. Основні етнопедagogічні підходи включають:

➤ вивчення історії України та її культурної спадщини: національних традицій, звичаїв та культурних цінностей, героїзму визвольних змагань українського народу, фольклору, народних казок, пісень, танців та інших народних творів;

➤ етнографічні дослідження та експедиції для вивчення традицій, обрядів та культурних особливостей різних етнічних груп;

➤ виховання національної свідомості і самосвідомості, історичної пам'яті, національного характеру, світогляду, гуманістичних ідеалів; створення умов для гармонії особистих і громадських, індивідуальних і загальнонаціональних, загальнодержавних потреб, інтересів, практичних дій;

➤ участь у національних святах та патріотичних заходах, виставках, розвиток патріотичної поведінки, волонтерства, співробітництва, підтримуючих особистих взаємин;

➤ створення креативних проєктів з елементами етнопедагогіки, національними символами, традиціями та обрядами. Реалізація означених підходів слугуватиме мотивуючим фактором для майбутніх педагогів професійного навчання щодо глибокого розуміння, цінування та слідування національним ідеалам, сприяючи тим самим формуванню та розвитку їх власної активної педагогічної позиції щодо збагачення раціональної, мотиваційної, емоційно-вольової, діяльнісної сфери особистості здобувача освіти патріотичними, етнопедагогічними знаннями, забезпечення найповнішого задоволення національно-культурних інтересів вихованців в умовах закладу освіти.

Розгляд питання щодо участі студентів Київського національного університету будівництва і архітектури (КНУБА) в заходах патріотичного виховання етнопедагогічного спрямування дало можливість встановити ключові напрями означеного процесу, а саме: вивчення історії та культури українського народу через призму національних традицій, звичаїв, мистецтва та архітектури (реалізація освітніх компонентів освітніх програм – «Історія української державності та культури» (для всіх спеціальностей), для підготовки майбутніх педагогів професійного навчання за спеціальністю 015 «Професійна освіта» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти (освітньо-професійні програми «Професійна освіта (Будівництво та зварювання)», «Професійна освіта (Машинобудування)» та «Професійна освіта (Комп'ютерні технології)») – «Педагогіка», «Риторика», «Педагогічна психологія», «Основи професійної освіти», «Комунікативні аспекти педагогічної діяльності», «Основи гендерної та інклюзивної педагогіки», «Методика професійної освіти»; перегляд театральних вистав, зокрема, за твором М. Куліша «Мина Мазайло» в театрі «Особистості», виставки-конкурси робіт студентів, фотовиставки, робота книжкового клубу, тематичні зустрічі, зокрема, до Дня пам'яток історії та культури – «Країна, яку ми любимо, держава, якою ми пишаємося», озеленення університету тощо); відзначення національних пам'ятних дат та подій: студенти беруть участь у святкуванні національних свят, фестивалів та інших культурних заходах, що сприяє формуванню патріотичних почуттів та відчуття приналежності до української нації (відкриті лекції, зокрема, професора М. Томенка з циклу «Історичні уроки українського державотворення для воюючої України»; спортивні свята, зокрема, до Всесвітнього дня здоров'я; студії, майстер-класи та виставки народної культури та мистецтва для студентів та за ініціативи

студентів, науково-поетичні заходи з циклу «Вірші великого Кобзаря лунають світом», проведення студентами майстер-класу з писанкарства, зокрема, для дітей дитячого відділення онкогематології лікарні «Охматдит» та ін.); проєктна діяльність на основі етнічної спадщини – студенти є учасниками проєктів та досліджень, спрямованих на вивчення та збереження етнічної спадщини народу, наприклад, відновлення старовинних будівель або розробка культурних маршрутів, проєктів щодо відновлення зруйнованих війною будівель, зокрема готелю «Україна» в Чернігові; Тижнів українського дизайну та інновацій як відкритої платформи для творчої співпраці; лекцій, воркшопів, дизайнерських подій, зустрічей-тренінгів з метою психологічної підтримки студентів; Дня донора «Твоя кров рятуватиме життя», виставок сучасного петриківського розпису, благодійних акцій «Допоможи пораненим захисникам» та ін.) [6]. Ці підходи, на наш погляд, допомагають не лише підвищити рівень патріотизму серед студентів, але й сприяють їхньому професійному та особистісному розвитку. Означеній меті підпорядковується діяльність кафедри професійної освіти КНУБА. Викладачами кафедри обґрунтовано концептуальні положення щодо сутності, змісту, структури патріотизму особистості військовослужбовця та його виховання на засадах української етнопедагогіки (Ю. Красильник, 2002) [9], основи підвищення ефективності патріотичного виховання студентів в освітньому середовищі магістратури університету (Ю. Красильник, 2018) [7], психолого-педагогічні засади патріотичного виховання майбутніх інженерів-педагогів комп'ютерного профілю (Ю. Красильник, 2019) [8]; виокремлено основні вектори удосконалення освітньо-професійних програм за спеціальністю «Професійна освіта», які детермінуються професійними та освітніми стандартами, що базуються на компетентностях, їх оцінюванні, студентоцентрованості, відповідній інституційній структурі, вимогах ринку праці та соціальному партнерстві (К. Почка, Ю. Красильник, 2024) [11]; досліджено психолого-педагогічні особливості учнів професійно-технічних закладів освіти та розроблено методичні рекомендації педагогам щодо формування особистості здобувача освіти з урахуванням його індивідуальних особливостей, умінь та творчих здібностей (І. Мороз, 2017) [10]. Отримані результати І. Мороз щодо визначення відповідності типу особистості здобувача професійної освіти обраній професії (тест Д. Голланда), є принципово важливими для орієнтування майбутніх педагогів професійного навчання у виборі стратегії патріотичного виховання етнопедагогічного спрямування, реалізації особистісно-орієнтованого підходу. Так, 32,8% респондентів діагностовані як належні до реалістичного типу особистості (несоціальний,

стабільний, орієнтований на сьогодні), 23,5% – інтелектуального типу (орієнтований на розумову працю), 11,4% – соціального типу (контактний для спілкування), 13,2% – конвенційного (орієнтований на цінності та традиції), 11,4% – підприємницького (енергійність, ентузіазм, імпульсивність), 7,4% – артистичного типу (розвинуті почуття, емоційність, інтуїція та уява).

Аналіз результатів наукових досліджень [1; 3; 4; 7; 8] та практики виховної діяльності дає можливість запропонувати модель реалізації етнопедагогічних підходів до патріотичного виховання майбутніх педагогів професійного навчання (таблиця 1).

Таблиця 1 – Модель реалізації етнопедагогічних підходів до патріотичного виховання майбутніх педагогів професійного навчання

Назва етапу	Зміст заходів
Діагностичний	Аналіз особистісних та професійних орієнтацій студентів, визначення умов патріотичного виховання, ступінь готовності суб'єктів цього процесу співпрацювати на засадах української етнопедагогіки
Організаційний	Визначення основних цілей та завдань патріотичного виховання, які відповідають основним принципам етнопедагогіки та вимогам до підготовки майбутніх педагогів професійного навчання. Розробка програми патріотичного виховання на засадах української етнопедагогіки, підбір етнопедагогічного змісту, включення його до освітніх компонентів з орієнтацією на специфіку підготовки педагогів професійного навчання
Реалізаційний	Застосування різноманітних засобів етнопедагогіки, вивчення народних звичаїв та традицій, проведення етнографічних експедицій, організація заходів національно-патріотичного спрямування тощо. Створення патріотичної атмосфери та унікального середовища, яке сприяє вихованню у студентів почуття любові та поваги до культури, мови, традицій та історії українського народу, готовності захищати Батьківщину
Аналітично-корекційний	Оцінювання ефективності патріотичного виховання на основі аналізу ступеня реалізації його мети і завдань, встановлення динаміки рівнів патріотичної вихованості студентів. За потреби – коригування програми патріотичного виховання на засадах української етнопедагогіки
Рефлексивний	Створення умов для саморефлексії студентів щодо їхньої особистої ідентичності, розуміння важливості та значення патріотичного виховання. Забезпечення підтримки здобувачів вищої освіти викладачами в ході реалізації програми патріотичного виховання на засадах української етнопедагогіки

Висновки. Розроблена модель реалізації етнопедагогічних підходів до патріотичного виховання враховує основні принципи етнопедагогіки та спроможна забезпечити комплексний підхід до виховання патріотизму майбутніх педагогів професійного навчання як важливої складової їх діяльно-компетентної сфери.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Батрун І. В. Етнопедагогіка в системі вітчизняного національного та патріотичного виховання XXI століття. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*. 2020. № 73, т. 1. С. 17–22. URL : http://www.pedagogy-journal.kpu.zp.ua/archive/2020/73/part_1/73-1.pdf (дата звернення: 20.03.2024).

2. Березюк О. С. Чинники етнопедагогіки : монографія. Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2013. 205 с. URL : <http://eprints.zu.edu.ua/12915/1/6.pdf> (дата звернення: 26.03.2024).

3. Гуцало Л. В., Дацьо О. Г., Приходько І. М. Аспекти національно-патріотичного виховання майбутніх педагогів під час воєнного стану в державі. *Актуальні питання у сучасній науці*. 2023. № 8(14). С. 804–816. URL : <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/55552/1/5844-Текст%20статті-5879-1-10-20230823.pdf> (дата звернення: 25.03.2024).

4. Домінантні аспекти виховання еліти української нації : колективна монографія. Харків : ФОП Панов А. М., 2021. 394 с. URL : http://repository.khpa.edu.ua:8080/jspui/bitstream/123456789/2919/1/Монографія%20_Домінантні%20аспекти%20виховання%20еліти%20української%20нації%20%281%29.pdf (дата звернення: 16.04.2024).

5. Етнопедагогіка / Енциклопедія сучасної України. URL : <https://esu.com.ua/article-18067> (дата звернення: 16.03.2024).

6. КНУБА / Вебсайт. URL : <https://www.knuba.edu.ua/category/novini/> (дата звернення: 12.04.2024)

7. Красильник Ю. С. Патріотичне виховання студентів в освітньому середовищі магістратури університету. *Проблеми освіти* : збірник наукових праць. 2018. Вип. 88, частина 1. С. 317–328. URL : <https://imzo-journal.org.ua/index.php/journal/issue/view/8/88-1-2018-pdf> (дата звернення: 26.03.2024).

8. Красильник Ю. С. Психолого-педагогічні засади патріотичного виховання майбутніх інженерів-педагогів комп'ютерного профілю. *Інноваційна педагогіка*. 2019. Вип. 11, том 2. С. 71–74. URL : http://www.innovpedagogy.od.ua/archives/2019/11/part_2/11-2_2019.pdf (дата звернення: 26.03.2024).

9. Красильник Ю. С. Патріотичне виховання військовослужбовців Збройних Сил України засобами української етнопедагогіки : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 / Інститут вищої освіти НАПН України. Київ, 2002. 254 с. (дата звернення: 26.03.2024).

10. Мороз І. М., Данченко Ю. В. Психолого-педагогічні особливості учнів професійно-технічних навчальних закладів автомобільного профілю (на прикладі аналізу колективу учнів МВПУАТ та БМ) : методичні рекомендації / за заг. ред. В. М. Коваленка Київ : МП Леся, 2017. 27 с.

11. Почка К. І., Красильник Ю. С. Удосконалення освітніх програм за спеціальністю «Професійна освіта»: інноваційний підхід. *Актуальні проблеми освітнього процесу в контексті європейського вибору України* : матеріали VI Міжнародної конференції, 16 листопада 2023 року. Київ : ЦП «Компринт», 2024. С. 338–351. URL : https://www.knuba.edu.ua/wp-content/uploads/2024/01/zbirnyk-materialiv-vi_mizhnarodnoyi-konferentsiyi-knuba-16.11.2023.pdf (дата звернення: 16.04.2024).

Наукове електронне мережеве видання

**АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ
ПСИХОЛОГІЧНОЇ ТА СОЦІАЛЬНОЇ АДАПТАЦІЇ
В УМОВАХ КРИЗОВОГО СУСПІЛЬСТВА**

**Збірник матеріалів
VIII Міжнародної науково-практичної конференції**

20 квітня 2023 року

Укладачі

*Р. А. Калениченко,
І. О. Петухова*

Відповідальний за випуск

А. В. Лавренюк

Верстка

Д. П. Завальницька

Здано до друку 25.10.2023

Друк. арк. 33,61

Замовлення № 1116

*Підготовлено до друку редакційно-видавничим відділом
Державного податкового університету
08205, вул. Університетська, 31, м. Ірпінь, Київська область, Україна*

*Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до державного реєстру видавців,
виготовників і розповсюджувачів видавничої продукції
Серія ДК № 7669 від 20.09.2022*